

שבעה-עשר בחשון תשפ"ד – 31.10.23

מ י א ת ה י ח י ד י ם ?

קריאה אקטואלית במסכת תענית

לעילוי נשמות תהילה ועדי שלנו, האהובות

כשיש מלחמה גדולה בעולם מתעורר כוח משית. עת הזמיר הגיע. זמיר

עריצים. הרשעים נכחדים מן העולם, העולם מתבסס, וקול התור נשמע בארצנו. היחידים הנספים בלא משפט, בתוך המהפכה של שטף המלחמה, יש בהם ממידת "מיתת צדיקים מכפרת". עולים הם למעלה בשורש החיים, ועצמות חייהם מביאה ערך כללי לטובה ולברכה לכלל בנין העולם. ואח"כ, כתום המלחמה, מתחדש העולם ברוח חדש, ורגלי משיח מתגלים ביותר [...]

בגבורה עצומה צריכים לקבל את התוכן הנישא של אור ה' המתגלה בעלילת המלחמה – "בעל מלחמות, זורע צדקות, מצמיח ישועות, בורא רפואות, נורא תהילות, אדון הנפלאות, המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית. אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו מהרה לאורו".

על פי הרב אברהם יצחק הכהן קוק / בתוך: אורות [המלחמה, סעיף א']

הגיע שבועה עֶשֶׂר בְּמִרְחֶשֶׁן ולא יָרְדוּ גְשָׁמִים, הִתְחִילוּ הַיְחִידִים מִתְעַנֵּין שְׁלֹשׁ

תעניות: אוֹכְלֵינֵינוּ וְשׁוֹתֵינוּ מִשְׁחֻשְׁכָּה, וּמִתְרִין בְּמִלְאָכָה וּבְרַחֲצָה וּבְסִיכָה וּבְנִעִילַת הַסַּנְדָּל וּבְתִשְׁמִישׁ הַמָּטָה.

הגיע ראש חדש כסלו ולא יָרְדוּ גְשָׁמִים, בֵּית דִּין גּוֹזְרִין שְׁלֹשׁ תְּעַנְיֹת עַל הַצָּבוּר [...]

עָבְרוּ אֵלָיו וְלֹא נִעְנֶה, בֵּית דִּין גּוֹזְרִין שְׁלֹשׁ תְּעַנְיֹת אַחֲרוֹת עַל הַצָּבוּר [...]

עָבְרוּ אֵלָיו וְלֹא נִעְנֶה, בֵּית דִּין גּוֹזְרִין עֲלֵיהֶם עוֹד שָׁבַע, שֶׁהֵן שְׁלֹשׁ עֲשָׂרָה תְּעַנְיֹת עַל הַצָּבוּר.

הָרִי אֵלָיו יִתְרוֹת עַל הָרֵאשׁוֹנוֹת, שְׁבָאֵלוּ מִתְרִיעִין וְנוֹעֲלִין אֶת הַחֲנוּיֹת, בְּשָׁנֵי מַטִּין עִם חֻשְׁכָּה, וּבְחִמְיֵישׁ מִתְרִין מִפְּנֵי כְבוֹד הַשַּׁבָּת.

עָבְרוּ אֵלָיו וְלֹא נִעְנֶה, מִמַּעֲטִין בְּמִשָּׂא וּמִתָּן, בְּבִנְיָן וּבְנִטְעִיָּה, בְּאַרוּסִין וּבְנִשׁוּאִין וּבְשִׂאֵלַת שְׁלוֹם בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ, כְּבָנֵי אָדָם הַנְּזוּפִין לְמָקוֹם. הַיְחִידִים חוֹזְרִים וּמִתְעַנִּים עַד שֶׁיֵּצֵא נִסָּן. [...]

פרק ב

סֵדֶר תְּעַנְיֹת כִּיצַד, מוֹצִיאִין אֶת הַתְּבָה לְרַחֲוֵבָה שֶׁל עִיר, וְנוֹתְנִין אֶפֶר מִקְלָה עַל גְּבֵי הַתְּבָה, וּבְרֵאשׁ הַנְּשִׂיא וּבְרֵאשׁ אֵב בֵּית דִּין, וְכָל אֶחָד וְאֶחָד נוֹתֵן בְּרֵאשׁוֹ.

הַזָּקֵן שֶׁבֵּהֵן אוֹמֵר לְפָנֵיהֶן דְּבָרֵי כְבוֹשִׁין: אַחֲנֵנוּ! לֹא נֶאֱמַר בְּאִנְשֵׁי נִינוּה "וַיֵּרָא הָאֱלֹהִים אֶת שָׁקֶם וְאֶת תְּעַנְיֹתָם" אֵלָּא יוֹנָה ג' "וַיֵּרָא הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיהֶם כִּי שָׁבוּ מִדְּרָכָם הָרָעָה". וּבִקְבֻלָּה הוּא אוֹמֵר יוֹאֵל ב' "וְקָרְעוּ לְבַבְכֶם וְאֵל בְּגָדֵיכֶם".

עָמְדוּ בַתְּפִלָּה, מוֹרִידֵין לִפְנֵי הַתְּבָה זָקֵן וְרִגְלֵי, וְיֵשׁ לוֹ בָּנִים, וּבֵיתוֹ רִיקָם, כְּדֵי שְׂיֵהָא לְבוּ שְׁלָם בַּתְּפִלָּה. וְאוֹמֵר לִפְנֵיהֶם עֲשִׂירִים וְאַרְבַּע בְּרָכוֹת, שְׁמִנָּה עֶשְׂרֵה שְׁבָכָל יוֹם, וּמוֹסִיף עָלֵיהֶן עוֹד שֵׁשׁ, וְאֵלוֹ הֵן [...]

פרק ג

וְכֵן עִיר שְׂיֵשׁ בָּהּ דְּבָר אוֹ מַפְלָת, אוֹתָהּ הָעִיר מִתְעַנָּה וּמִתְרַעַת [...] על אֵלוֹ מִתְרִיעִין בְּכָל מְקוֹם: על הַשְּׂדֵפוֹן וְעַל הַיֶּרְקוֹן, עַל הָאֲרָבָה וְעַל הַחֲסִיל. וְעַל הַחֲזִיה רָעָה וְעַל הַחֲרָב – מִתְרִיעִין עָלֶיהָ מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְכָה מִהַלְכָת.

מסכת תענית | לקט משניות מתוך פרקים א, ב, ג

מֵאֵן [מי הם] "יחידים"?

אמר רב הונא: רבנן [חכמינו].

תנו רבנן: אל יאמר אדם תלמיד אני, איני ראוי להיות "יחיד", אלא: כל תלמידי-חכמים "יחידים" הם.

איזהו יחיד ואיזהו תלמיד? יחיד – כל שראוי למנותו פרנס על הציבור; תלמיד – כל ששואלין אותו דבר הלכה בתלמודו ואומר, ואפילו במסכת כלה.

תנו רבנן: לא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד – עושה; תלמיד – עושה; דברי רבי מאיר.

רבי יוסי אומר: עושה, וזכור לטוב; לפי שאין שבח הוא לו, אלא צער הוא לו.

תניא אידך [משנה אחרת]: לא כל הרוצה לעשות עצמו יחיד – עושה, תלמיד – עושה, דברי רבי שמעון בן אלעזר.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: במה דברים אמורים? בדבר של שבח, אבל בדבר של צער – עושה, וזכור לטוב, שאין שבח הוא לו אלא צער הוא לו.

על פי תלמוד בבלי, תענית י ע"א

נראה להם, לחכמים: פלוני החמר – יתפלל והגשם יבוא.

שלחו אחריו רבנן והביאוהו.

אמרו לו: מה אומנותך? אמר להם: חמר אני.

אמרו לו: ומה מעשה טוב עשית?

אמר להם: באחד הימים השכרתי את חמורי לאישה אחת, וראיתיה שהייתה בוכה ברחוב. אמרתי לה: מה לך?

אמרה לי: בעלי חבוש בבית האסורים ואני בוכה מה עוד אוכל לעשות כדי לשחררו [מלבד לעבוד את עבודתו בשכר שאינו מספיק לשחררו, ואולי אשכיר עצמי לזנות].

מכרתי את חמורי והבאתי לה את תמורתו ואמרתי לה: הא לך, פדי את בעלך, ולא תחטאי.

אמרו לו חכמים: כדאי אתה להתענות ולהתפלל.

על פי תלמוד ירושלמי, תענית א' ד